

André Lefevere'in Şiir Çeviri Stratejisi Bağlamında Eski Arap Şiiri İncelemesi: İmru'ul-Kays Örneği

ARŞ. GÖR. ÖKKEŞ HENGİL* - DOÇ. DR. MEHMET ŞAYİR**

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkçede birden çok çevirisi bulunan eski Arap şiirlerinden İmru'ul Kays b. Hucr Muallakası çevirilerinin André Lefevere'nin şiir çevirisi stratejileri bağlamında araştırılmasıdır. Şiirin kaynak kültür dizgesinde büyük önemi haiz olduğu, buna bağlı olarak hedef kültürde çevirisinin önem arz ettiği düşünülmektedir. Araştırmada yöntem olarak doküman analizi kullanılmış olup araştırmanın yapıldığı tarih itibarıyla söz konusu kaynak metnin hedef dilde üç adet çevirisine rastlanmıştır. İngiliz Şair William Shakespeare'den Türkçeye yapılmış iki adet çeviri, model çeviri olarak verilmiş olup sonuç bölümünde söz konusu şiirler ile Arapçadan Türkçeye yapılan şiir çevirileri arasında karşılaştırma yapılarak sonuca ulaşılmıştır. Arapça şiir çevirileri, çevirmenlerin öncelik tanıdığı düşünülen unsurlar göz önüne alınarak incelenmiş, Suçin'in kaynak metnin ses özelliklerini önceleyerek çoğunlukla sessel çeviri stratejisini tercih ettiği; Ceviz vd.'nin şiirin formunu düzyazıya yaklaştırarak çoğunlukla şiiri nesre dönüştürme stratejisini tercih ettiği; Yalçın ve Can'ın ise yer yer atlamalar yapıp çeviri bütünlüğünü bozduğu, çeviri şiiri eksik bıraktığı tespit edilmiş olup büyük oranda tercih ettiği stratejinin koşuk çevirisi stratejisi olduğu görülmüştür.

Anahtar sözcükler: İmru'ul Kays, André Lefevere, şiir çevirisi, Arapça şiir, Türkçe şiir

AN ANALYSIS OF OLD ARABIC POETRY IN THE CONTEXT OF ANDRÉ LEFEVERE'S POETRY TRANSLATION STRATEGY: THE EXAMPLE OF IMRU'AL-QAIS

Abstract

The aim of this study is to investigate the translations of the Mu'allaqat of Imru'al-Qays b. Hujr, one of the ancient Arabic poems with multiple translations in Turkish, in the context of André Lefevere's poetry translation strategies. It is thought that the poem is of great importance in the source culture, and accordingly, its translation is important in the target culture. Document analysis was used as the method in the research and three translations of the source text in the target language were found as of the date of the research. Two translations from the English poet William Shakespeare into Turkish were given as model translations, and in the conclusion section, a comparison was made between the poems in question and the poetry translations from Arabic into Turkish. Arabic poetry translations were analyzed by considering the elements that translators are

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı A.B.D., okkes.hengil@hbv.edu.tr ORCID: 0000-0002-5256-1358

** Gazi Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu, msayir@gazi.edu.tr ORCID: 0000-0002-1331-6982

Gönderim tarihi: 5 Haziran 2024

Kabul tarihi: 10 Temmuz 2024

thought to prioritize, and it was found that Suçin mostly preferred the strategy of sonic translation by prioritizing the sound features of the source text; Ceviz et al. mostly preferred the strategy of converting the poem into prose by bringing the form of the poem closer to prose; Yalçın and Can, on the other hand, sometimes made omissions, disrupted the integrity of the translation, and left the translated poem incomplete, and it was seen that the strategy they mostly preferred was the strategy of translating poetry into prose.

Keywords: Imru'al-Qais, André Lefevere, poem translation, Arabic poem, Turkish poem

GİRİŞ

İnsanın pek çok alanda iletişim amacıyla kullandığı en eski faaliyetlerinden biri olan çevirinin sesi, niteliği, üslubu, eleştirisi, stratejisi, zorluğu vb. unsurları her metin türüne göre farklılaşmaktadır. Kimi metin türlerinin çevirisi, kolay okunabilir görülürken kimi türler aksine zor ve karmaşık olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca çevirinin kaynak ve hedef dilleri, bu dillerin yapısal unsurları, kültürel özellikleri bahsi geçen unsurları doğrudan etkileyen etmenlerdir. Bunlara ek olarak çevirmenin hedef ve kaynak dil yetkinliği, çeviri stratejilerine aşinalığı, çevirisini yaptığı metnin türüne ve alanına olan hakimiyeti çevirinin niteliğinde son derece önemli görülmektedir. Tüm bu etmenler çeviri karşılaştırması/eleştirisi/değerlendirmesinde bireysel bir görüşten uzak, nesnel değerlendirmeler yapabilmek için göz önünde bulundurulması gereken unsurlardır (Aksoy, 2001, s. 166). Alanyazında pek çok tanımı yapılan çevirinin her bir tanımı, çeviriye dair farklı noktaları vurgulamaktadır. Nida ve Taber'in tanımlamasına göre çeviri, kaynak dildeki iletinin öncelikle anlamsal olarak sonra ise biçimsel olarak en doğal ve kaynak dile en yakın, kaynak dilin eşdeğeri olacak şekilde hedef dilde yeniden oluşmasıdır. Nida ve Taber, çeviri sürecinde anlamsal eşdeğerlik vurgusu üzerinde durarak kaynak dildeki iletinin hedef dilde yeniden oluşmasının kaynak dildeki anlamın korunmasıyla olabileceği şeklinde ifade etmektedir (1971, s. 11). Başka bir deyişle çeviride asıl olan anlamın sağlanmaması durumunda çeviriden de söz edilmesi mümkün görünmemektedir. Özünde anlamın aktarılmasına dayandığı düşünülen çeviride ses, yöntem, biçim gibi öne çıkan diğer unsurlar ise önemli olmakla birlikte ancak özün varlığıyla anlamlı olabilir. Catford'a göre çeviri, bir metnin bir dilden başka bir dile yer değiştirdiği diller arası bir işlemdir (1965, s. 20). Özelde şiir çevirisine bakıldığında ise Kuçuradi (1978), şiirde çevrilmesi gerekenin "şiirin özgün sesi, tınısı" olduğunu söylemekte hedef dilde kaynak dildeki aynı sesi yaratmakla şiirin çevrileceğini aktarmaktadır. Öte yandan ses ve tını şiirin imge olarak büründüğü estetik bir örtü olarak da görülebilir. Dolayısıyla şiir çevirisinde de ses ve tını, estetik bir örtü olarak değerlendirilmeli ve anlamı yitirilmiş bir metnin estetik değerinden söz edilemeyeceği gerçeği göz ardı edilmemelidir. Çeviri eleştirisi öncelikli olarak incelenen metin türüyle doğrudan ilişkilidir. Her metin türünün çevirisi kendine has gereklilikler taşımaktadır. Bu araştırmanın konusu olan şiir çevirisine bakıldığında çeviri eleştirisi esnasında dikkate alınan pek çok unsur bulunmaktadır. Şiirde üslup, biçim, kafiye, redif, ölçü, ritim, ses tekrarları ile cinas, teşbih, teşhis, istiare gibi söz sanatları şiir çeviri eleştirilerinin inceleme konusudur. Şiirlerde kullanılan şiiri zenginleştiren söz konusu öğelerin aynı zamanda şiir çevirisini zorlaştıran unsurlar olarak da görüldüğü, yer yer şiir çevirmenlerini zorladığı ifade edilmektedir (Dağbaşı, 2017, s. 37). Bu düşünceyi ileri götüren, şiirin

çevrilemeyeceğine dair savlar öne süren görüşler de bulunmaktadır. Bunlardan biri Kitâbu'l-Hayevân isimli eserinde şiirin çevrilemeyeceğini, çevrildiği takdirde mutlak suretle şiirin ölçüsünün, ritminin, estetiğinin ve birçok önemli özelliğinin kaybolacağını iddia eden el-Câhiz'dir (1938, s. 75). el-Câhiz'e yakın bir görüş ortaya atan bir diğer isim es-Safedî de el-Câhiz'den etkilenip onun görüşlerini sistematikleştirerek çeviriyi kelime çevirisi ve anlam çevirisi şeklinde özetlenebilecek iki kısma ayırmıştır (Sarıkaya, 2003, s.149). es-Safedî'nin kurduğu ikili ayırım, temel ve basit bir ayırım olmasına rağmen esasında çevirinin iki yönü olduğuna dair bir gösterge sayılabilir. Zira buna yakın şekilde yapılan kategorizasyonlara rastlamak mümkündür. Örneğin benzer bir ayırım da anlam çevirisi ve biçim çevirisi olarak görülmektedir. Buna göre sadece anlamın çevrilmesi şiirin çevrildiği anlamına gelmez şiirin konusunun ortaya konduğunu göstermektedir (Aksoy, 2002, s. 132). Ancak anlamın gözetilmediği bir çeviri de gerçek bir çeviri olmayabilir. Dolayısıyla şiir çevirisinde geliştirilebilecek biçimsel bir yapının ister istemez anlam eksenli olması gerekir. Dante'ye göre şiir metni, kaynak dilindeki estetiği hedef dilinde kayıp olmaksızın yakalayamaz (Cary, 1960, s. 106). Octavio Paz, her çevirinin kendi özelinde biricik ve farklı olduğunu söyler ayrıca görüşünü şiirin evrenselliği ilkesine dayandırarak şiirin çevrilebilirliğini savunmaktadır. Ayrıca Avrupa dillerindeki en güzel şiirlerin ise çeviri şiirler olduğunu dile getirmektedir. Çeviri anlayışında yabancılaştırıcı çeviriye yakın duran Paz, çeviriye kaynak kültüre özgü kültürel unsurları yansıtması bakımından önem vermektedir. Buna göre çeviri metin, hedef kültür dizgesinde bir model yaratmakla kalmayıp çevirmeni de görünür kılmaktadır. Paz, Avrupa'da en iyi şiirlerin çeviri şiirler olduğu argümanını kaynak kültür dizgesindeki unsurların hedef kültüre aktarılmasıyla sağlanan zenginlik ve iki kültürün birbirlerini tanmasına dayandırmaktadır (Abdal, 2019, s. 744). Ayrıca şiirin evrenselliği özelliğine dikkat çekerek şiirin çevrilebilir olduğunu savunmakta ve şiirlerin şairler tarafından çevrilmesi gerektiğini söylemektedir (2012, s. 163). Diğer taraftan şiirin çevrilemeyeceğine dair görüşüne dilsel özellikleri neden gösteren Altay (2001), şiirde kullanılan söz sanatlarının şiir çevirisinde mutlaka kayıplara yol açacağını, dolayısıyla da şiir çevirisini zorlaştırdığını dile getirmektedir. Şiirin çevrilemez oluşunu kayıplar üzerinden gerekçelendiren Erten, çeviride kayıpları yapıtın dilsel özellikleri ve üslubuyla ilişkilendirip yazarın üslubunun, yakaladığı ritmin bozulmadan doğrudan aktarılacak kaynak metnin eşdeğerinin erek metinde yakalanabileceğini dile getirmektedir (1993). Bunu yapmanın zor olduğunu söyleyerek şiirin çevrilemezliği görüşünü savunanlar arasında şiirin kültür odaklı olma özelliğini öne çıkaranlar da bulunmaktadır. Buna göre imge ve kültür yüklü şiir, kaynak dilin kültür dizgesinde anlamlı olduğundan bir başka dile taşındığında o dilin kültür dizgesinde kendine yer bulmakta zorlanabilir (Tellioglu, 2018, s. 194).

Şiirin çevrilebilirlik-çevrilemezlik sorusuna olumlu ve olumsuz yöndeki görüşleri çoğaltmak pekâlâ mümkündür ancak araştırma bağlamında Arapça-Türkçe dilleri arasında şiir çevirisine odaklanıldığından iki dil arasında şiir çevirisine yönelik görüşler önem arz etmektedir. Bunlar, şiirde çevrilebilirlik-çevrilemezlik sorunuyla ilgili olarak cevaplanması gereken sorular yaratmaktadır. Şiir çevrildiğinde ortaya çıkan ürünün kaynak metne denkliği, hedef dilde yeni bir şiir ortaya çıkıp çıkmadığı, anlam-biçim dengesinin korunup korunmadığı, çevirmenin dilsel yetenek ve becerilerinin yanı sıra şiirsel yetenek ve becerileri ve benzeri soruların yanı sıra temel

soru olan şiir nasıl çevrilmeli sorusu da önemli bir sorun olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Suçin (2014, s. 183) söz konusu iki dil arasında çeviri yapan bir çevirmenin karşılaşması muhtemel sorunlara örnek olarak Arapça geçmiş zaman fiil kiplerinde, Türkçedeki duyulan geçmiş zaman ve görülen geçmiş zaman kipleri gibi bir ayırım olmamasını; aksi yönde Arapçadaki isim, fiil ve sıfatlardaki cinsiyet (eril, dişil) ile sayı (tekil, ikil, çoğul) gözetilen zamirlerden birkaçının Türkçede yer almamasını saymaktadır. Öte yandan aksi yönde bir görüşe göre bu durumun çeviride önemli sorunlara yol açabileceği düşünülmemektedir. Özellikle çeviride şiir tadı verilmek isteniyorsa esas olanın anlamdan ödün vermeden şiirselliğin yakalanması ve kavram kargaşasına yol vermeden ölçü, redif ve kafiyenin yerli yerinde olması olarak değerlendirilmektedir. Dağbaşı ve Gügercin (2020, s. 131) Arapçadan Türkçeye yapılan şiir çevirilerini incelediğinde yer yer kaynak şiirlerin hedef metne ritim ve kafiye düzenleri bakımından aktarılmadığını tespit etmişlerdir. Çevirmenlerin genel olarak ritim ve kafiye düzenlerini aktarmaya çalıştığı görülmektedir. Düz yazı çeviri bir yana birçok çevirmen şiirselliğin etkisiyle şiiri şiir olarak, dolayısıyla ritim ve kafiye düzenini koruyarak çevirmeye çalışmaktadır. Ancak bu konuda başarı sağlamanın zannedilenden oldukça zor olduğu düşünülmektedir. Bu noktada çevirmene çok iş düşmektedir. Aksoy (2002, s. 58) yazın çevirmeninin diğer türlerin çevirmenlerine kıyasla metnini tanınması, bilmeden öte sevmesi ve ondan zevk alması gerektiğini söylemektedir. Bunun yanı sıra yazın çevirmeninin diğer türlerin çevirmenlerine göre yaratıcılık hususunda daha avantajlı olduğu da söylenebilir. Yazın çevirisi bağlamında şiir çevirisinde ise şiirlerin şairler tarafından çevrilmesi gerektiğini dile getiren görüşler de bulunmaktadır. Türkçede bulunan pek çok Arapça kökenli kelimenin (Sert, 2016, s. 68) Arapçadan Türkçeye yapılacak şiir çevirilerinde kolaylık sağlayabileceği düşünülmektedir. İki dilin ortak kelime hazinesi ve iki dilin düşünce dünyalarının paylaştığı ortak ya da benzer olgular bu dillerin sözcük düzeyi bakımından yakınlık gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca çeviride hedef dilin yapısı, estetiği, potansiyelleri, özellikleri, ses sistemi ve kelime dağarcığı da büyük önem kazanmaktadır. Zira hedef dilde oluşturulacak olan yapı bu etkenlere dayandırılacaktır.

Şiirde çevrilebilirlik-çevrilemezlik sorunuyla ilgili olarak "şiir çevrilmeli mi çevrilmemeli mi?" sorusuna cevap bulunması gerekir. Eğer cevap şiir çevrilmeli şeklinde olacaksa o hâlde nasıl çevrilmeli sorusuna cevap aranmalıdır. Söz konusu tartışmaların sürmesi ve şiir çevirisinde sözü edilen zorluklar bir yana dünyada ve Türkiye'de şiir çevirileri yapılmakta ve bu çeviriler geniş kitlelerce okunmaktadır. Bir yandan çeviriler yapılırken öte yandan bu çevirilere dair çeviri eleştirileri de yapılmaktadır. Çeviri eleştirileri yapılırken belirli stratejiler göz önünde bulundurulmaktadır. Bu stratejilerden biri, söz konusu araştırmanın teorik altyapısı olarak kullanılan André Lefevere'in çeviri eleştirisinde ana hatları belirlemek amacıyla şiir çevirisini yedi türe ayırdığı şu stratejidir:

1- Sessel çeviri (phonemic translation): Kaynak şiirin sesinin hedef dilde yaratılmasıyla yapılan çeviridir.

2- Sözcüğü sözcüğüne çeviri (Word by Word translation): Kaynak şiirin anlamından ve söz diziminden uzaklaşılarak yapılan çeviridir.

3- Ölçüsel çeviri (metrical translation): Kaynak şiirin yalnızca ölçüsünü aktarma amacıyla yapılan çeviridir.

4- Şiirin nesre dönüştürülmesi (poetry into prose): Kaynak şiirin biçiminin ve söz diziminin değiştirilmesiyle yapılan çeviridir.

5- Uyaklı çeviri (rhymed translation): Ölçü ve uyağın diğer unsurlara tercih edilmesiyle yapılan çeviridir.

6- Koşuk çevirisi (blank verse translation): Yapısal olarak sınırlandırılmış ancak kaynak şiire sadık ve dakik bir çeviridir.

7- Yorum-yeniden yazma (interpretation-version): İçeriğin korunup biçimin değiştirildiği adeta kaynak şiirin yeniden yazıldığı çeviridir (Lefevre, 1975).

Eski şiir çevirisi bağlamında özellikle Türkçeye ölçü ve uyak unsurları gözetilerek koşuk çevirisi stratejisi çerçevesinde sessel, ölçüsel, uyaklı çeviri örnekleri olarak Talât Sait Halman (TSH) ve Can Yücel'in (CY) William Shakespeare'den çevirdikleri 66. Sone çevirisine bakılmasında fayda görülmektedir. Söz konusu çeviriler, araştırmanın inceleme ögesi olan Muallaka çevirilerinin değerlendirilmesinde de göz önünde bulundurulacaktır.

<i>Kaynak Metin:</i> Tired with all these for restful death I cry: As to behold desert a beggar born,	
<i>TSH:</i> Bıktım artık dünyadan, bari ölüp kurtulsam: Bakın, gönlü ganiler sokakta dileniyor.	<i>CY:</i> Vazgeçtim bu dünyadan tek ölüm paklar beni, Değmez bu yangın yeri, avuç açmaya değmez.

Tablo A: TSH ve CY Model Çeviri 1

TSH'nin çevirisi kaynak şiire sadık ve dakik bir çeviri olarak değerlendirilmekte olup koşuk çevirisi stratejisi bağlamında değerlendirilmektedir. CY'nin çevirisinde "a" (10 kez) ve "e" (8 kez) ses tekrarlarıyla sessel çeviri stratejisine yakın bir strateji benimsendiği görülmektedir. Öte yandan "değmez" kelime tekrarlarıyla iç uyak yaratılmak istenmiştir.

<i>Kaynak Metin:</i> And needy nothing trimmed in jollity, And purest faith unhappily forsworn,	
<i>TSH:</i> İşte kırtıpillerde bir süs, bir giyim kuşam, İşte en temiz inanç kalleşçe çiğneniyor,	<i>CY:</i> Değil mi ki çiğnenmiş inancın en seçkini, Değil mi ki yoksullar mutluluktan habersiz,

Tablo B: TSH ve CY Model Çeviri 2

TSH, kaynak metindeki yapıyı "işte" kelime tekrarlarıyla sağlarken CY, "değil mi ki" yapısıyla sağlamaktadır. TSH, kaynak metne yakın bir anlam ve biçim sağlayarak koşuk çevirisi stratejisinden

ve sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisinden yararlanmıştır. CY ise, yer verdiği sesli harf tekrarlarıyla sessel çeviri stratejisine yakın bir tercihte bulunmuştur.

<i>Kaynak Metin:</i>	
And gilded honour shamefully misplaced, And maiden virtue rudely strumpeted	
<i>TSH:</i>	<i>CY:</i>
İşte utanmazlıkla post kapmış yaldızlı şan, İşte zorla satmışlar kızıoğlankız namusu,	Değil mi ki ayaklar altında insan onuru, O kızıoğlan kız erdem dağlara kaldırılmış,

Tablo C: TSH ve CY Model Çeviri 3

TSH, önceki beyittekine benzer şekilde kaynak metindeki tekrarları hedef metinde de tekrarlayarak koşuk çevirisine; “a” ses tekrarıyla da sessel çeviri stratejisine yakın bir tercihte bulunmuştur. CY, kaynak metindeki kelime tekrarını kırarak yorum-yeniden yazma stratejisine yakın bir tercihte bulunmuştur.

<i>Kaynak Metin:</i>	
Tired with all these, from these would be I gone, Save that, to die, I leave my love alone.	
<i>TSH:</i>	<i>CY:</i>
Bıktım artık dünyadan, ben kalıcı değilim, Gel gör ki ölüp gitsem yalnız kalır sevgilim.	Vazgeçtim bu dünyadan, dünyamdan geçtim ama, Seni yalnız komak var, o koyuyor adama.

Tablo D: TSH ve CY Model Çeviri 4

TSH ve CY, benzer ve yakın şekilde anlamdan ödün vermeden ölçü ve uyak unsurlarını korumuş buna bağlı olarak uyaklı çeviri stratejisine yakın bir çeviri yapmışlardır.

İMRU'UL KAYS MUALLAKASI ÇEVİRİLERİ

Bu çalışmada İmru'ul Kays muallakasının Suçin (2020, Kırmızı Kedi Yayınevi), Ceviz vd., (2004, Ankara Okulu Yayınları) ve Yalçın ve Can (2020, ed. Yeşildağ, Muarrib Yayınları) tarafından yapılan çevirileri inceleme kapsamına girmektedir. Kaynak metin 82 beyitten oluşurken Suçin'in çevirisi 82 beyitten; Ceviz vd.'nin çevirisi 81 beyitten; Yalçın ve Can'ın çevirisi ise kaynak metnin farklı yerlerinden alınan 16 beyitten oluşmaktadır. Suçin ile Yalçın ve Can'ın çevirilerinde kaynak metinle hedef metne karşılıklı sayfalarda yer verilerek okuyucuya karşılaştırma yapma imkânı sunulmuşken Ceviz vd.'nin çevirisinde yalnızca hedef metin yer almaktadır. Ceviz vd.'nin çevirisinde dizeler numaralandırılmışken Suçin ile Yalçın ve Can'ın çevirisinde bu durum söz konusu değildir. Suçin ve Ceviz vd.'nin çevirilerinde şiirden önce İmru'ul Kays hakkında bilgi veren bir bölüm yer alırken Yalçın ve Can'ın çevirisinde bu durum söz konusu değildir.

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yönteminin veri toplama tekniklerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2013, s. 189) doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Creswell'e göre araştırmacı doküman analiziyle zaman sınırlılığından kurtulurken derinlemesine bilgiye ulaşabilmektedir (2017, s.191). Verilerin analizinde ise André Lefevere'in yedi başlıkta topladığı çeviri stratejisinden yararlanılmıştır (1975).

Araştırmada yapılan çeviri karşılaştırmasında, İmruul Kays Muallakası'nın Suçin (2020, Kırmızı Kedi Yayınevi) tarafından yapılan çevirisi, Ceviz vd. (2004, Ankara Okulu Yayınları) tarafından yapılan çevirisi ile Yalçın ve Can (2020, ed. Yeşildağ, Muarrib) tarafından yapılan çevirisi kullanılmıştır.

Bulgular

<i>Kaynak Metin:</i> فَقَا نَبِكْ مِنْ ذِكْرِي حَبِيبٍ وَمَنْزِلٍ بِسْفِطِ اللَّوَى بَيْنَ الدَّخُولِ فَخَوْمَلِ
<i>Suçin:</i> Durun da gözyaşı dökelim sevgilinin hatırasına Dahul ile Havmel arasındaki kıvrımlı kumullarda
<i>Ceviz vd.:</i> Durun, sevgilinin ve onun ed-Dahul ile Havmel arasındaki Sıktu'l-Livâ'da bulunan yurdunun hatırasına ağlayalım.
<i>Yalçın ve Can:</i> Kalkın ağlayalım! Anılarda yaşayan sevgiliye ve Dehû'l-Havmel arasında Sıktı'l-Liva'daki evine!

Tablo 1: Muallaka Çeviri İncelemesi 1

Suçin, kaynak metnin sesini hedef metinde yakalamaya çalışarak sessel çeviri stratejisinden; dize sonlarında yer verdiği "hatırasına" ve "kumullarda" sözcükleriyle uyak unsurlarını gözetmeye çalışarak uyaklı çeviri stratejisini öne çıkarma yoluna gitmiştir. Ceviz vd., kaynak metnin şiir formunu korumayıp şiirin nesre dönüştürülmesi stratejisinden yararlanmışlardır. Yalçın ve Can ise içeriği koruyup vurgu unsuruyla biçimi değiştirerek yorum-yeniden yazma stratejisinden yararlanmışlardır.

<i>Kaynak Metin:</i> فَتَوْضِحَ فَالْمِقْرَاتِ لَمْ يَعْفَ رَسْمَهَا لِمَا نَسَجَتْهَا مِنْ جَنُوبٍ وَشَمَالٍ
<i>Suçin:</i> Hiç bozulmamış Tudih'tan Mikrat'a kadar uzanan kum dalgaları Bir kuzeyden bir güneyden esen yeller sağlam dokumuş onları
<i>Ceviz vd.:</i> Tudih ve el-Mikrât'a kadar uzanan, güney ve kuzey rüzgarlarının dokuması sayesinde henüz izleri silinmemiş olan hatırasına ağlayalım.

<p><i>Yalçın ve Can:</i> Bu dizeler çevrilmemiştir.</p>

Tablo 2: Muallaka Çeviri İncelemesi 2

Suçin, kaynak metnin sesini hedef metinde yakalamaya çalışarak sessel çeviri stratejisinden yararlanmıştır. Suçin'in bu stratejiyi benimsemesinde "dalgaları" ve "onları" sözcükleriyle bitirdiği dize sonları etkili olmuştur. Bu tercihle hedef metin okuyucusu poetik bir deneyim yaşamaktadır. Ceviz vd., kaynak metnin şiir formunu korumayıp şiirin nesre dönüştürülmesi stratejisinden yararlanmıştır. Bu tercihle hedef metni okuyucusu kaynak metinle hedef metni rahatlıkla kıyaslayabilir. Yalçın ve Can, bu dizelere yer vermediğinden inceleme yapılamamıştır. Bu durum şiirin konu bütünlüğünü bozmakta ve poetik unsurların kesintiye uğramasına sebep olmaktadır.

<p><i>Kaynak Metin:</i> تَرَى بَعَرَ الْأُرَامِ فِي عَرَصَاتِهَا وَقِيَعَانِهَا كَأَنَّهُ حَبُّ فُلْفُلٍ</p>
<p><i>Suçin:</i> Yârin yaşadığı yerlerde şimdi Geyik tersleri var karabiber taneleri gibi</p>
<p><i>Ceviz vd.:</i> Sevgilinin yurdunun geniş alanlarında ve oradaki su birikintilerinde, bembeyaz ceylanların karabiber tanesine benzeyen gübrelerini görürsün</p>
<p><i>Yalçın ve Can:</i> Bu dizeler çevrilmemiştir.</p>

Tablo 3: Muallaka Çeviri İncelemesi 3

Suçin, kaynak metnin sesini hedef metinde yakalamaya çalışarak sessel çeviri stratejisinden yararlanmıştır. Bu strateji tercihleriyle Suçin, kaynak metnin okurda yarattığı şiir duygusunu hedef metin okuruna da sağlamaya çalışmıştır. Ceviz vd., ağırlıklı olarak şiirin nesre dönüştürülmesi stratejisinden yararlanmıştır. Ayrıca içeriği koruyup biçimi değiştirerek yorum-yeniden yazma stratejisinden yararlanmıştır. Önceki beyitte olduğu gibi Yalçın ve Can, bu dizelere yer vermediğinden inceleme yapılamamıştır. Bu durum şiirin konu bütünlüğünü bozmakta ve poetik unsurların kesintiye uğramasına sebep olmaktadır.

<p><i>Kaynak Metin:</i> كَأَيِّ غَدَاةِ الْبَيْنِ يَوْمَ تَحْمَلُوا لَدَى سَمُرَاتِ الْحَيِّ نَاقِفٍ حَنْظَلٍ</p>
<p><i>Suçin:</i> Eşyalarının develere yüklendiği o ayrılık sabahı Devedikenlerinin yanında acıkarpuz doğramış gibiydi gözümün yaşı</p>
<p><i>Ceviz vd.:</i> Göçlerini yükledikleri günkü ayrılık sabahında ben, adeta yörenin devedikeni ağaçlarını yanında, Ebucehil karpuzu oyar gibi (gözyaşı döküyor) idim</p>

<p><i>Yalçın ve Can:</i></p> <p>Ayrılık sabahı yüklerini alıp yola koyulduklarında Ebucehil karpuzunu oyar gibi ağlıyordum</p>
--

Tablo 4: Muallaka Çeviri İncelemesi 4

Suçın, kaynak metnin sesini hedef metinde yakalamaya çalışarak sessel çeviri stratejisinden yararlanmıştır. Ceviz vd., adeta kaynak metni açıklamış, biçimsel olarak değişiklik yaparak şiirin nesre dönüştürülmesi stratejisinden yararlanmıştır. Yalçın ve Can ise kaynak metne sadık ve dakik bir çeviri yaparak koşuk çevirisi stratejisini kullanmıştır.

<p><i>Kaynak Metin:</i></p> <p>وَقُفَا بِهَا صَحْبِي عَلَيَّ مَطْبَهُمْ يَقُولُونَ لَا تَهْلِكِ أَسَى وَتَجَمَّلِ</p>
<p><i>Suçın:</i></p> <p>Etrafımı sardı binekleri üzerindeki dostlarım ve şöyle dediler: Kederden helak etme kendini, sabırdır en güzeli</p>
<p><i>Ceviz vd.:</i></p> <p>Arkadaşlarımsa orada bineklerini üzerinde çevremi sararak: “kendini üzüntüyle helak etme, metin ol” diyorlardı.</p>
<p><i>Yalçın ve Can:</i></p> <p>Dostlarım atlarıyla önümü kesti Dediler: Sabret ve toparla kendini</p>

Tablo 5: Muallaka Çeviri İncelemesi 5

Suçın, kaynak metnin sesini hedef metinde yakalamaya çalışarak sessel çeviri stratejisinden; biçimsel değişikliğe ilaveten kaynak şiire sadık ve dakik bir çeviri yapmış ancak biçimsel değişikliğe giderek koşuk çevirisi stratejisinden; kaynak metnin formunda gittikleri değişiklik sebebiyle şiirin nesre dönüştürülmesi stratejisinden yararlanmıştır. Her ne kadar biçim korunmamış olsa da sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisinden de yararlandığı söylenebilir. Yalçın ve Can ölçü ve uyağı diğer unsurlardan önde tutmaya çalışarak uyaklı çeviri stratejisinden yararlanmakla birlikte özellikle uyak noktasında zayıf denebilecek bir çeviri stratejisi izlemiştir.

<p><i>Kaynak Metin:</i></p> <p>وَأَنَّ شِفَائِي عَبْرَةَ مَهْرَاقَةٍ فَهَلْ عِنْدَ رَسْمِ دَارِسٍ مِنْ مَعْوَلٍ</p>
<p><i>Suçın:</i></p> <p>Benim şifam doyasıya ağlamaktır a dostlar Ama bilirim ki ağlamak da geri getirmeyecek kaybolan izleri</p>
<p><i>Ceviz vd.:</i></p> <p>Benim şifam bol bol gözyaşı dökmektir. Fakat silinip giden izlerin yanında ağlamak neye yarar?</p>

<p><i>Yalçın ve Can:</i></p> <p>Benim dermanım gözyaşlarında yatar, Silinen izler ardından ağlamaksa neye yarar?</p>
--

Tablo 6: Muallaka Çeviri İncelemesi 6

Suçın'ın, kaynak şiirin sesini hedef metinde yakalamaya çalışarak sessel çeviri stratejisini; anlam olarak kaynak metne yakın bir çeviriyle de koşuk çevirisi stratejisini sergilemeye çalıştığı görülmektedir. Ceviz vd., kaynak metnin yapısını nesre dönüştürmüş olup şiirin nesre dönüştürülmesi stratejisinden yararlanmıştı. Yalçın ve Can ise kaynak metnin sessel unsurlarını önceleyerek sessel çeviri stratejisinden yararlanma yoluna gitmiş, ölçüyü tutturamasa da zayıf denebilecek bir uyak tutturmaya çalışmıştır.

<p><i>Kaynak Metin:</i></p> <p>أَفَاطِمَ مَهْلًا بَعْضَ هَذَا التَّدَلُّلِ وَإِنْ كُنْتِ قَدْ أَزْمَعْتِ صَرْمِي فَأَجْمِلِي</p>
<p><i>Suçın:</i></p> <p>Ey Fatma Uneyze bu kadar huysuzluk yapma Benimle bağınu keseceksen güzellikle yap bunu</p>
<p><i>Ceviz vd.:</i></p> <p>Ey Fâtıma! Bırak bu nazlanmayı... Beni terk etmeyi kafana koyduysan bunu güzellikle yap</p>
<p><i>Yalçın ve Can:</i></p> <p>Ey Fatıma, bırak nazlanmayı Güzellikle git kafana koyduysan ayrılmayı</p>

Tablo 7: Muallaka Çeviri İncelemesi 7

Suçın, kaynak metnin ses özelliklerini hedef metinde yakalayarak sessel çeviri stratejisinden yararlanmıştı. Ceviz vd., ise kaynak şiire anlam bakımından sadık ve dakik bir çeviri yaparak koşuk çevirisi stratejisini tercih etmiştir. Öte yandan şiir formunu korumayarak şiirin nesre dönüştürülmesi stratejisini tercih etmiştir. Yalçın ve Can ise kaynak metnin ses unsurlarını hedef metinde yakalamaya çalışarak sessel çeviri stratejisini izlemek istemiştir.

<p><i>Kaynak Metin:</i></p> <p>أَغْرَكَ مَنِّي أَنْ حُبِّكَ قَاتِلِي وَأَنْكَ مَهْمَا تَأْمُرِي الْقَلْبَ يَفْعَلِ</p>
<p><i>Suçın:</i></p> <p>Aşkın katilim diye mi bu kadar eziyetin Bu kalp emrettiğin her şeyi yapmadı mı</p>
<p><i>Ceviz vd.:</i></p> <p>Senin aşkının uğruna ölmem ve ne emredersen yüreğimin onu yerine getirmesi seni böyle şımarttı, değil mi?</p>
<p><i>Yalçın ve Can:</i></p> <p>Ne emredersen kalbimin râm olması; Aşkınun celladım olması mı seni şımarttı?</p>

Tablo 8: Muallaka Çeviri İncelemesi 8

Suçin, kaynak metnin ses özelliklerini hedef metinde yakalayarak sessel çeviri stratejisinden yararlanmıştır. Ceviz vd., kaynak metnin biçimini korumamış, şiir biçimini düzyazı biçimine getirerek şiirin nesre dönüştürülmesi stratejisinden yararlanmıştır. Yalçın ve Can ise hedef metindeki sesli harf tekrarlarıyla yakaladıkları sessel unsurlar sayesinde sessel çeviri stratejisinden yararlanmıştır.

<i>Kaynak Metin:</i> وَلَيْلٍ كَمَوْجِ الْبَحْرِ أَرْحَى سُدُولَهُ عَلَى بِأَنْوَاعِ الْهُمُومِ لِيَبْتَلِي
<i>Suçin:</i> Gece sınamak için beni bin bir kederle Salıyor deniz dalgası gibi örtüsünü üzerime
<i>Ceviz vd.:</i> Beni sınamak için, türlü türlü kederlerle deniz dalgaları misali perdelerini üzerime salan nice geceler var.
<i>Yalçın ve Can:</i> Nice gece üzerime perdelerini indirdi denizin dalgaları gibi Envai çeşit kederle beni sınamaktı derdi

Tablo 9: Muallaka Çeviri İncelemesi 9

Suçin'in, kaynak metnin sesini hedef metne yansıtarak sessel çeviri stratejisinden; dize sonlarında tercih ettiği kelimelerle uyak unsurlarını öncelemesiyle de uyaklı çeviri stratejisinden yararlanmaya çalıştığı söylenebilir. Ceviz vd., anlam olarak kaynak metne sadık kalarak biçimi değiştirmiş olup yorum-yeniden yazma stratejisine başvurmuşlardır. Yalçın ve Can'ın çevirisine bakıldığında uyak unsuruyla kaynak metnin sessel özellikleri korunmuş olup sessel çeviri stratejisi ve uyaklı çeviri stratejisinden yararlanmıştır.

<i>Kaynak Metin:</i> فَقُلْتُ لَهُ لَمَّا تَمَطَّى بِصُلْبِهِ وَأَزْدَفَ أَعْجَازاً وَنَاءً بِكُلِّ
<i>Suçin:</i> Söylendim göğsü gövdesi uzayıp genişleyen Ve bunlara hantal kalçaları eklenilen geceye
<i>Ceviz vd.:</i> Gece yoğunluğu ile boynunu uzatıp, arkasına süre ekleyip, göğsünü şişirdiğinde ona dedim ki:
<i>Yalçın ve Can:</i> Gece göğsünü kabarttığı, sırtını gerdiği Belini kaldırdığı vakit şöyle dedim ona:

Tablo 10: Muallaka Çeviri İncelemesi 10

Suçin, kaynak metnin sessel unsurlarını, kullandığı sesli harf tekrarlarıyla hedef metne kaynak metnin sessel özelliklerini aktarmıştır. Bu bağlamda Suçin'in sessel çeviri stratejisinden

yararlanmaya çalıştığı söylenebilir. Ceviz vd.'nin kaynak metnin şiir formunu düzyazı formuna çevirerek şiirin nesre dönüştürülmesi stratejisinden yararlandığı söylenebilir. Ayrıca yinelenen sesli harf tekrarlarıyla sessel çeviri stratejisine de yer vermiştir. Yalçın ve Can ise hedef metnin anlamını koruyup biçimsel olarak kaynak metinde farklılıklar yaratarak koşuk çevirisi stratejisinden yararlanmış olmakla birlikte uyaklı çeviri stratejisinden yararlanmadığı değerlendirilmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma, André Lefevere'in 7 kategoride sınıflandırdığı şiir çevirisi stratejilerine dayanmakta olup araştırma konusu Arapça şiir çevirisi alanyazınına bakıldığında André Lefevere'in söz konusu stratejileri bağlamında incelemesi yapılan bir şiir çeviri eleştirisine rastlanmamıştır. Başta Fransızca ve İngilizce olmak üzere diğer dillerde bu stratejiye bağlı araştırmalara rastlanılmakta (Göktaş, 2024), bu durum Arap şiirinin incelenmesi noktasında bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Bu çıkış noktasından doğan araştırmanın ana savı hedef dilin Türkçe olduğu şiir çevirilerinde Türkçenin ses özelliklerinin kaynak metne ve metnin poetikasına göre yaratıma elverişli olduğu savıdır. Bu savı destekler mahiyette TSH ve CY'nin William Shakespeare'den yaptıkları 66. Sone şiiri çevirisi model bir çeviri olarak bulgulardan önce incelenmiş, tartışma ve sonuç kısmında da Arapça şiir çevirisi yalnızca kendi içinde değil İngilizce şiir çevirisiyle de çevirmen tercihleri bakımından çapraz şekilde değerlendirilmiştir.

Çalışma konusuna dair alanyazın taramasında ulaşılan en güncel araştırma olarak Süzen'in (2022, s. 1112) çalışmasına rastlanmaktadır. Süzen, Ceviz vd.'nin yaptığı çevirinin betimleyici, açıklayıcı ve kavratıcı bir üslupla yapıldığını buna bağlı olarak şerh olmasa da "şerhvari" çevirileri olduğunu dile getirmektedir. Öte taraftan Yalçın ve Can'ın yanı sıra Suçin'in yaptığı çevirileri de poetik çeviriler olarak tanımlamaktadır. Süzen'in yaptığı bu çıkarımlar, bu araştırmanın sonuçlarıyla da uyum göstermektedir. Buna göre Ceviz vd.'nin çevirisinin, şiir okuma lezzetinden ve poetik hazdan uzak denebilecek bir çeviri görüntüsünde olmakla birlikte kaynak ve hedef metinler arasında karşılaştırma yapmaya dayalı eğitim amaçlı kullanımlar için öteki çevirilere kıyasla daha elverişli olduğu düşünülmektedir. Öte yandan Yalçın ve Can'ın yaptığı çevirinin, bütün bir muallaka çevirisi olmadığından gerek konu bütünlüğünün korunması gerekse araştırmanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi bağlamında yapılan karşılaştırmaların kesintiye uğramasına neden olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucunda Türkçeye yapılmış eski şiir çevirisine örnek olarak kullanılan TSH ve CY'nin İngilizceden yaptığı çeviriler ile Ceviz vd., Suçin ile Yalçın ve Can'ın Arapçadan yaptığı eski şiir çevirisi arasında yapılan bir karşılaşma sonucunda birer şair olan TSH ve CY'nin yaptığı şiir çevirilerinin koşuk çeviri stratejisi bağlamında sessel çeviri özelliklerini yansıtmakta olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda TSH ve CY'nin koşuk çeviri yaklaşımı ve sessel çeviri yaklaşımı çerçevesinde şiir çevirisinde ölçü ve uyak özelliğini yansıtmaya çalıştığı, dolayısıyla iki çevirmen-şairin benzer ve yakın şekilde anlamdan ödün vermeden ölçü ve uyak unsurlarını korumanın yanı sıra uyaklı çeviri yaklaşımına yakın bir çeviri yapmış olduğu değerlendirilmektedir. Buna karşılık Ceviz vd., Suçin ile Yalçın ve Can'ın Arapçadan yaptığı İmruu'l-Kays muallakası çevirisinde ise birbirinden farklı denebilecek yaklaşımlar izlendiği görülmektedir. Bu bağlamda Ceviz vd.

çevirisinde anlam olarak kaynak metne sadık kalınarak biçimi değiştirme yoluna gidildiği ve yorum-yeniden yazma yaklaşımına başvurulduğu görülmektedir. Buna karşılık Suçin'in çevirisinde kaynak metnin ses özellikleri hedef metinde yakalanarak sessel çeviri stratejisinin izlenmiş olduğu ve koşuk çeviri yaklaşımının izlenmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Buna karşılık araştırma konusu beyitlerin tamamını çevirmediği görülen Yalçın ve Can'ın da çevirilerinde koşuk çevirisi stratejisinden yararlanmaya çalışmakla birlikte uyaklı çeviri stratejisinden yararlanmadıkları değerlendirilmektedir.

Kafiye ve ölçü bağlamında kaside çevirisinde beyitler arasında tutarlı bir uyum durumu olup olmadığı konusu söz konusu şiir çevirisi eleştirisinde önem arz etmektedir. Bu noktada Arapçadan yapılan çeviriler ile TSH ve CY'nin İngilizceden yaptığı çeviriler arasında yapılacak bir karşılaştırmanın ilginç denebilecek sonuçlar verdiği düşünülmektedir. Nitekim Tablo D.'deki örnekler çok bariz birer veri niteliği taşımaktadır. TSH'nin yakaladığı 7+7 ölçü ve "değilim" ile "sevgilim" sözcükleri arasındaki ses uyumunun oluşturduğu uyak, yine CY'nin yakaladığı 7+7 ölçü ile "ama" ve "adama" sözcükleri arasındaki uyumun oluşturduğu uyak durumlarına benzer bir denklemin araştırma konusu olan Muallaka çevirilerindeki durumu gözetildiğinde Suçin'in Tablo 1'de 18'li ölçü yakaladığı; Yalçın ve Can'ın Tablo 5'te 12'li ölçü yakaladığı, Tablo 10'da 15'li ölçü yakaladığı görülmektedir. Ne var ki söz konusu üç örnekte de Tablo D'de TSH ve CY'nin yakaladıkları gibi eşit düzenli bir ölçüden söz edilememektedir. Aynı zamanda birer şair olan TSH ve CY'nin çevirilerinde şiirsellik unsurunun diğerlerine kıyasla göze daha fazla çarptığı söylenebilir. Uyak durumuna bakıldığında ise Suçin'in Tablo 1'de "hatırasına-kumullarda" kelimeleriyle; Tablo 2'de "dalgaları-onları" kelimeleriyle; Tablo 3'te "şimdi-gibi" kelimeleriyle uyaklar oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Öte yandan Yalçın ve Can'ın Tablo 5'te "kesti-kendini" kelimeleriyle; Tablo 6'da "yatar-yarar" kelimeleriyle; Tablo 7'de "nazlanmayı-ayrılmayı" kelimeleriyle; Tablo 8'de "olması-şaşırttı" kelimeleriyle uyaklar oluşturmaya çalıştığı gözlemlenebilmektedir. Ancak söz konusu ölçü ve uyakların Tablo D'de bahsi geçen biçimde olduğunu söylemek pek mümkün görülmemektedir. Shakespeare'nin 66. Sone şiiriyle eski İngiliz şiiri ve İmru'ul-Kays'ın Muallaka şiiriyle eski Arap şiirinin Türkçeye çevirilerinin karşılaştırıldığı bu örnek bağlamında İngiliz şiiri çevirisinin Türkçe ses özelliklerini daha etkin biçimde kullandığı görülmüştür. Eski şiirin Türkçeye çevirisi noktasında Türkçenin zengin ses sistemi, çokluğu nedeniyle kafiye ve redif açısından çeşitli uyumsuzluklar yaratabilse de çok sayıdaki ünlü sesler, eski-yeni söz varlığı ve kelime dağarcığı ve ikilemler gibi unsurların göz önünde bulundurulabileceği düşünülmekte ve bu bağlamda çevirmenlere bu unsurları göz önünde bulundurmaları; araştırmacılara ise bu çalışmalarda bu unsurları incelemeleri önerilmektedir. Bu ve benzeri unsurların çeviride ölçü ve uyağın yakalanmasında etkili olabileceği, dolayısıyla koşuk şiir çevirisi yaklaşımı çerçevesinde, ölçü ve uyak unsurlarına ek olarak sessel çeviri olanağı sunabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdal, Göksenin (2019). Octavio Paz'ın yazınsal yaklaşımı ve çeviriye ilişkin görüşleri üzerine bir değerlendirme. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8 (1), 735-748.
- Aksoy, Nüzhet Berrin (2001). Çeviride çevirmen seçimleri ışığında çeviri eleştirisi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4(3). 1-16.
- Altay, Ayfer (2001). Şiir çevirisinde çevrilemeyenler. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 18(1). 29-43.
- Cary, Edmond (1960). Şiir çevirisi. *Tercüme Dergisi*. 104-110.
- Catford, John Cunnison (1965). *A linguistic theory of translation: an essay on applied linguistics*. London: Oxford University Press.
- Ceviz, Nurettin vd. (2010). *Yedi askı: Arap Edebiyatının harikaları*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları.
- Creswell, John Ward (2017). *Araştırma deseni*. Ankara: Eğiten.
- Dağbaşı, Gürkan (2017). *Şiir çeviri eleştirisi – Arapçadan Türkçeye yapılan şiir çevirilerinin şekil ve içerik bakımından incelenmesi*. İstanbul: Akdem.
- Dağbaşı, Gürkan ve Gügercin, Çağla (2023). Nizar Kabbani şiirlerinin Türkçe çevirilerinin karşılaştırmalı incelemesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 8(109). 116-132.
- el-Câhiz (1938). *el-Hayevân*. A. M. Harun (Ed). Kahire: Mektebetu Mustafa el-Bâbi el-Halebî ve evlâdihi.
- Erten, Asalet (1993). Çeviri ediminde kayıplar sorunu, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 10(1). 315-330.
- Göktaş, Nazik (2024). Genel hatlarıyla Fransız çeviri tarihine yeniden bakış- yazınsal çeviri ve çeviri yaklaşımları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (Ö14), 1453-1470. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1456106>
- Kuçuradi, İonna (1978). Şiir çevirisini değerlendirme ve Türkçe'de Homeros. *Türk Dili: Çeviri Sorunları Özel Sayısı*. 322.
- Lefevere, André (1975). *Translating poetry: seven strategies and a blueprint*. Amsterdam: Van Gorcum.
- Nida, Eugene and Taber, Charles (1982). *The theory and practice of translation*. Netherland: E. J. Brill.
- Sarıkaya, Muammer (2003). el-Cahız'dan es-Safedî'ye çeviri teorisi. *Bilimname*. 3, 133-151.
- Sert, Havva Hale (2016). *Dil devrimi'nin erken cumhuriyet dönemi'nde şiir ve çeviri bağlamında Türk edebiyatı'na etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Bilkent Üniversitesi.
- Suçin, Mehmet Hakkı (2020). *Yedi Askı Şiirleri (Muallakalar)*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Shakespeare, William (2009). *Soneler*. (Çev: Talat Sait Halman). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Süzen, Ayşe Hümevra (2022). Türkçeye yapılan Yedi Askı (Muallakât) çevirilerinin karşılaştırmalı incelemesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 1090-1114. DOI: 10.29000/rumelide.1222230.
- Tellioğlu, Banu (2018). Şiir çevirisi eleştirisinde çevrilebilirlik/çevrilemezlik ikiliğini aşmak. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (11), 192-213. <https://doi.org/10.29000/rumelide.417493>

- Yeşildağ, Abdussamed (2020). *Mısralarda Arapça*. (Çev. Atto, A.; Tanık, C.; Can, Y. C.; Yalçın, Ş.) (ed). İstanbul: Muarrib.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yücel, Can (1957). *Her boydan*. Ankara: Dost Yayınları.

OKTAY YİVLİ

Kırk Yama

AŞK, EDEBİYAT ve ÖTEKİ ŞEYLER

Günce Yayınları

Mahmut Babacan

Üniversiteler İçin

Türk Dili Kompozisyon Bilgileri

Günce Yayınları

8.
BASKI

Başka Bir Tarih Hayal Etmek

TÜRK EDEBİYATINDA ÜKRONYA

MURAT GÜR

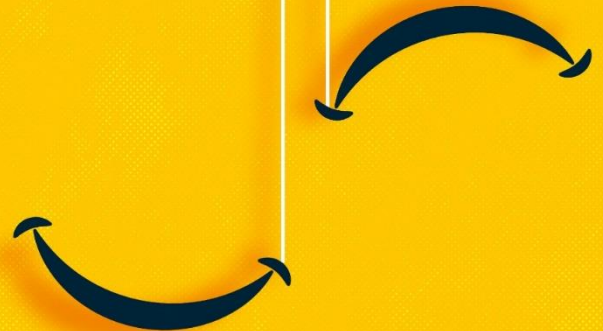

Günce Yayınları

DR. MUSA ERASLAN

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ŞİİRİNDE

MİZAH VE İRONİ

Günce Yayınları